

STANDARDY

PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Člověk a jeho svět

Pracovní verze z 30. 4. 2013

Zpracováno dle upraveného RVP ZV platného od 1. 9. 2013

Vypracovala skupina pro přípravu standardů vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět ve složení:

doc. PaedDr. Ivana Brtnová Čepičková, Ph.D., Pedagogická fakulta UJEP Ústí nad Labem

Mgr. Lenka Burešová, ZŠ Čeperka

PhDr. Romana Lisnerová, ZŠ a MŠ Slivenec

Mgr. Miloš Novotný, ZŠ Nemyčeves

PaedDr. Miroslava Salavcová, MŠMT

PhDr. Jana Stará, Pedagogická fakulta UK Praha

Mgr. Simona Šedá, NÚV

Mgr. Pavel Škramlík, SSZŠ Litvínov

Mgr. Lucie Václavovská, NIDV

Mgr. Eva Varhulíková, ZŠ Londýnská

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	1. Místo, kde žijeme
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-1-01 Žák určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák vyhledá v různých typech map a plánů místo svého bydliště nebo svého aktuálního pobytu 2. žák určí pomocí světových stran polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem k určenému bodu 3. žák zakreslí do mapy nebo plánu místo svého bydliště nebo pobytu 4. žák porovná krajinu svého bydliště s jiným typem krajiny
Ilustrativní úloha	
<p>Přiřaď správný název typu krajiny a vhodný obrázek k následujícím úryvkům:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Za naším domem je velké obhospodařované pole. Lidé se pravidelně starají i o louky a sad, které se rozprostírají všude kolem.“ 2. „Kolem nás jsou samé lesy. Ty se pravidelně využívají, ošetřují a vysazují.“ 3. „Naše město žije! Najdeš zde mnoho domů, průmyslový závod, sklady, ulice, parkoviště, kina, divadla i nákupní centra.“ 4. „Za naši vesnici se nachází velký důl. Těží se tu kámen, který se dál zpracovává. V místech, kde se kámen před lety vytěžil, roste nový les.“ <p>a) sídelní krajina b) zemědělská krajina c) těžební krajina d) lesohospodářská krajina</p> <p>Obr. 1 Obr. 2 Obr. 3 Obr. 4</p> 	
Poznámky k ilustrativní úloze	<p>ČJS-5-1-01.4</p> <p>Obr. 1: BROŽ, Martin. [cit. 2013-04-22]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pohled_od_kostela_Razloge_na_nekoncne_lesni_komplexy_Gorske.jpg</p> <p>Obr. 2: CRYOMAN. [cit. 2013-04-22]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:http://commons.wikimedia.org/wiki/File:M%C4%9Bsto_P%C3%ADsek.jpg</p> <p>Obr. 3: MOHYLEK. [cit. 2013-04-22]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Agricultural_landscape_nearby_Bor%C3%B3w_Polski_2007-08.jpg?uselang=cs</p> <p>Obr. 4: [cit. 2013-04-22]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW:http://commons.wikimedia.org/wiki/File:K%C5%99emelinov%C3%BD_d%C5%AFl.JPG</p>

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	1. Místo, kde žijeme
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-1-02 Žák určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák určí světové strany podle přírodních jevů 2. žák za pomoci kompasu zorientuje mapu a určí světové strany 3. žák vyhledá na mapě cíl cesty popisované v textu pomocí světových stran a značek na mapě 4. žák vybere z nabídky tvrzení zásady bezpečného pohybu a pobytu v přírodě 5. žák v modelové situaci prokáže schopnost bezpečného pohybu a pobytu v přírodě
Ilustrativní úloha	
<p>Zakroužkuj, co považuješ za správné:</p> <p>Při plánování vycházky nebo pobytu v přírodě bych měl</p> <ol style="list-style-type: none"> a) myslet na ochranu přírody b) sdělit, napsat nebo říct někomu, kam jdu a kdy se vrátím c) pohybovat se mimo vyznačené pěšiny a cesty d) nepromýšlet, co si vezmu na sebe a jak se obuju e) plánovat trasu f) při prudkém dešti, sněžení nebo silné bouři ukončit pochod a najít úkryt g) křičet, pískat a rámusit v lese h) promyslet, zda vůbec a kde založím ohniště i) při silné bouřce se schovat pod osamělý strom, na kraj lesa j) během bouřky zůstat na kopci či holé pláni 	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-1-02.4

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	1. Místo, kde žijeme
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-1-03 Žák rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokouli
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák vybere nejvhodnější zobrazení a typ mapy pro získání informací (mapa kulturních památek, cyklotrasy, turistické mapy apod.) 2. žák z mapy vyčte a vypíše údaje o osídlení a přírodních podmínkách, v legendě mapy vyhledá potřebnou informaci 3. žák podle popisu vyhledá na mapě přírodní nebo člověkem vytvořený geografický objekt 4. žák podle mapy interpretuje údaje o přírodních podmínkách a osídlení
Ilustrativní úloha	
<p>1. Vyber si z nabídky mapu, ve které najdeš potřebné údaje, a označ podtržením níže uvedená města, která mají více než 100 000 obyvatel: Praha, Brno, Kolín, Plzeň, Jičín, Havlíčkův Brod, Ostrava</p> <p>2. Jaké má mapa, kterou sis vybral, měřítko a kolik kilometrů ve skutečnosti odpovídá 1 centimetru na tvé mapě?</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-1-03.1 ČJS-5-1-03.2

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	1. Místo, kde žijeme
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-1-04 Žák vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák se zorientuje v mapě mikroregionu, vyhledává v ní významné prvky 2. žák s využitím různých zdrojů uvede příklady přírodních a kulturně cenných míst ve svém okolí 3. žák navrhne výlet do významných míst mikroregionu (zajímavé kulturní, přírodní zastávky apod.) a zdůvodní, proč je vybral 4. žák z nabídky vybere informace charakterizující danou oblast 5. žák seřadí informace o osídlení (hospodářství, přírodních zvláštnostech apod.) daného regionu podle četnosti
Ilustrativní úloha	
<p>Vyhledej odpovědi na následující otázky (pracuj přitom s mapou vašeho mikroregionu):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nachází se na tomto území nějaká CHKO? 2. Jak se jmenuje největší řeka, která regionem protéká? 3. Vede nejkratší cesta z ... do ... přes ...? 4. Kolikrát cestou po silnici z ... do ... překročíš železnici? 5. Je na sever od ... nějaký hrad? 	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-1-04.1

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	1. Místo, kde žijeme
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-1-05 Žák zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích
Indikátory	1. žák popíše uskutečněnou cestu (polohu místa, přírodu, zajímavosti apod.) 2. žák vystihne charakteristické znaky způsobu života v naší vlasti a v jiných zemích 3. žák porovná způsob života i přírodu naší a vybrané zahraniční země
Ilustrativní úloha 1	
<p>Představ si, že pracuješ v cestovní kanceláři. Přispěj do jejího katalogu tím, že vytvoříš nabídkový list, v němž doporučíš návštěvu zajímavého místa, které jsi navštívil.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-1-05.2
Ilustrativní úloha 2	
<p>Vyber si zahraniční zemi, kterou jsi navštívil nebo kam by ses chtěl podívat či která je pro tebe zajímavá. Zjisti si potřebné informace a zakroužkuj tvrzení, která pro tebou vybranou zemi platí.</p> <p>Název vybrané zahraniční země:</p> <p>V této zemi:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) se jezdí vpravo b) mají velehory c) slaví Vánoce ve stejný den jako u nás d) mají moře e) mají prezidenta f) školní docházka začíná v 6 letech g) recyklují odpad h) mají národní parky <p>V čem se tebou vybraná země liší od České republiky?</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 2	ČJS-5-1-05.3

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	1. Místo, kde žijeme
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-1-06 Žák rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák uvede příklad/y orgánů státní moci a jejich zástupců 2. žák z nabídky vybere a přiřadí odpovídající činnost k orgánu státní moci 3. žák uvede symboly naší státnosti a pojmenuje je 4. žák ze symbolů státní moci evropských států vybere symboly našeho státu 5. žák vysvětlí význam vybraných symbolů státu
Ilustrativní úloha	
<p>Pojmenuj symboly naší státnosti: Nápověda: velký státní znak, malý státní znak, státní barvy, státní vlajka, vlajka prezidenta ČR, státní pečeť, hymna</p>	
<div style="display: flex; flex-wrap: wrap; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 1</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 2</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 3</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 4</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 5</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 6</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 7</p> </div> </div>	
Vyber nejméně 2 symboly a vysvětli jejich význam.	
Poznámky k ilustrativní úloze	<p>ČJS-5-1-06.3 ČJS-5-1-06.5</p> <p>Obr. 1: RAGIMIRI. [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Tricolour_of_the_Czech_Republic.svg></p> <p>Obr. 2: ČESKÁ NÁRODNÍ RADA. [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vlajka_prezidenta_republiky.png?uselang=cs></p> <p>Obr. 3: [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Small_coat_of_arms_of_the_Czech_Republic.svg></p> <p>Obr. 4: LOUDA, Jiří. [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Coat_of_arms_of_the_Czech_Republic.svg></p> <p>Obr. 5: [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Seal_of_the_Czech_Republic.png></p> <p>Obr. 6: [cit. 2013-04-03]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flag_of_the_Czech_Republic.svg></p> <p>Obr. 7: [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Skroup-Anthem.jpg></p>

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	2. Lidé kolem nás
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-2-01 Žák vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák rozliší a pojmenuje blízké i vzdálenější příbuzenské vztahy v rodině a objasní vzájemné rodinné vazby 2. žák zhodnotí dodržování třídních pravidel, s pomocí provede sebereflexi, navrhne možnosti zlepšení vztahů ve třídě, ve škole 3. žák na základě modelové situace upozorní na negativní chování a jednání jednotlivých osob a doporučí vhodný způsob chování a jednání 4. žák uplatňuje základní pravidla slušného chování (poděkuje, pozdraví, poprosí, dává přednost, nabídne pomoc)
Ilustrativní úloha 1	
<p>Odhal ve videoukázce porušování pravidel slušného chování: Např.: Videoukázka v obchodě – děti se projevují vulgárně, nepozdraví, nepoděkují, nerespektují upozornění prodáváče apod. Následuje rozbor v komunitním kruhu.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-2-01.3
Ilustrativní úloha 2	
<p>Nakresli (graficky znázorni) rodokmen své rodiny, uveď jména a příbuzenské vztahy.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 2	ČJS-5-2-01.1
Ilustrativní úloha 3	
<p>Předveď se spolužáky modelovou situaci na dané téma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nabídni pomoc starší paní s nákupem • Požádej paní uklízečku o zapůjčení úklidových prostředků • Vyříd' vzkaz pro ředitele školy v sekretariátu školy • Popros poštovní doručovatelku, aby chvíli počkala, protože babička špatně chodí • Uvolni své místo v autobuse a nabídni ho ženě s dítětem v náručí 	
Poznámky k ilustrativní úloze 3	ČJS-5-2-01.4

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	2. Lidé kolem nás
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-2-02 Žák rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák rozliší rozdíly v povaze, povolání, vzdělání, zájmech 2. žák popíše, jaké mohou mít vliv vlastnosti člověka na práci ve skupině (třídě, rodině) 3. žák připraví argumenty k prezentaci svého názoru 4. žák vyslechne odlišný názor
Ilustrativní úloha	
<ol style="list-style-type: none"> 1. K uvedeným pohádkovým postavám uveď kladné a záporné vlastnosti: <ul style="list-style-type: none"> • Ježibaba • Jeskyňky • Mařenka (z pohádky O perníkové chaloupce) • Popelka 2. Vysvětli, jak vlastnost/i pohádkové bytosti ovlivňuje/ovlivňují její chování. 	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-2-02.1

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	2. Lidé kolem nás
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-2-03 Žák rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák uvede příklady správného a nesprávného řešení situace či jednání lidí 2. žák v modelové situaci prakticky předvede odlišné způsoby chování a jednání v různých situacích; své chování a jednání vysvětlí, připustí odlišný názor ze strany ostatních a navrhne jiné řešení 3. žák vysvětlí některá základní práva dětí a uvede příklady jejich porušování, rozliší svá práva a povinnosti a práva a povinnosti osob ve svém okolí 4. žák vysvětlí, jak a kde je možné požádat o pomoc při pocitu ohrožení 5. žák objasní principy protiprávního jednání (přestupek, trestný čin)
Ilustrativní úloha 1	
Společně se spolužáky uveď pravidla slušného chování ve škole i ve společnosti (kulturní představení, opera, obchod, fotbalové hřiště apod.). Uveď rozdíly v chování a jednání lidí v různých situacích. Co je ještě akceptovatelné, co je již rizikové?	
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-2-03.1
Ilustrativní úloha 2	
Ve skupině navrhnete pravidla pro chování fanoušků na fotbalovém stadionu a diváků v Národním divadle. Ve výše uvedených příkladech popište různé způsoby chování jedinců.	
Poznámky k ilustrativní úloze 2	ČJS-5-2-03.1
Ilustrativní úloha 3	
Na základě reálné situace, videoukázky, článku apod. rozhodni, zda je v konkrétním případě porušen školní řád, či nikoli. Svůj názor zdůvodni.	
Poznámky k ilustrativní úloze 3	ČJS-5-2-03.2
Ilustrativní úloha 4	
Pojmenuj některé své povinnosti a práva v souvislosti s docházkou do školy.	
Poznámky k ilustrativní úloze 4	ČJS-5-2-03.3

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	2. Lidé kolem nás
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-2-04 Žák se orientuje v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák uvede příklady vlastnictví soukromého, veřejného, osobního, společného 2. žák uvede předměty či majetek, které jsou důležité pro danou životní situaci, a odhadne jejich pořizovací cenu 3. žák odhadne cenu některého zboží 4. žák uvede možnosti placení v obchodě, objasní výhody a nevýhody bezhotovostních a hotovostních plateb 5. žák spočítá, kolik peněz má být vráceno při placení 6. žák uvede příklady příjmů a výdajů domácnosti 7. žák objasní, jak řešit situaci, kdy jsou příjmy větší než výdaje a kdy jsou příjmy menší než výdaje 8. žák sestaví jednoduchý osobní rozpočet a rozhodne, na kterých položkách je možné ušetřit a jak 9. žák na příkladech objasní rizika půjčování peněz
Ilustrativní úloha 1	
<p>Sestav seznam 10 předmětů, které bys chtěl ve svém životě vlastnit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uveď představu o jejich ceně a porovnej ji se skutečností. • Jaký by musel být tvůj měsíční příjem, abys mohl mít tyto předměty a tento majetek? • Co bys mohl nahradit vhodnější (levnější) variantou? 	
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-2-04.3
Ilustrativní úloha 2	
<p>Odhadni cenu vybavení tvého penálu, ve kterém máš 2 pera, 3 tužky, 6 pastelek, nůžky a kružítko.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 2	ČJS-5-2-04.3

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	2. Lidé kolem nás
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-2-05 Žák poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák pojmenuje pozitiva a problémy životního prostředí ve své obci, městě, kraji 2. žák navrhne řešení ke zlepšení životního prostředí v obci, městě 3. žák se zapojí do diskuse o společenském životě v obci 4. žák rozpozná aktuální environmentální problém ve svém okolí
Ilustrativní úloha 1	
Řekni, co ve vaší obci/městě znečišťuje životní prostředí. Navrhni, jak je možné životní prostředí ve vaší obci zlepšit.	
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-2-05.2
Ilustrativní úloha 2	
Prohlédni si obrázky a rozhodni, kde se lépe dýchá. Svůj názor zdůvodni.	
<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: flex-end;"> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 1</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 2</p> </div> </div>	
Poznámky k ilustrativní úloze 2	<p>ČJS-5-2-05.4</p> <p>Obr. 1: [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW: < http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pollution_de_l%27air.jpg ></p> <p>Obr. 2: [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW: < http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Country_DSC01809e.jpg ></p>

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	3. Lidé a čas
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-3-01 Žák pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák porovná různé časové údaje (mezi sebou a se vztahem k současnosti) 2. žák zanesse časové údaje do časové osy 3. žák určí k základní dějinné události či jevu s pomocí encyklopedií, internetu a/či jiných zdrojů časový údaj, ke kterému se daná událost či jev vztahuje 4. žák porovná různé jevy z minulosti mezi sebou navzájem a s jevy ze současnosti
Ilustrativní úloha 1	
<p>1. Vyznač na časové ose uvedené letopočty: 863, 1989, 1212, 1346, 1939, 1415, 1618, 1918.</p> <p>2. Doplň k následujícím událostem století, ve kterých k nim došlo:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) v roce 1918 vzniklo samostatné Československo b) roku 863 přišli na Moravu misionáři Konstantin a Metoděj c) roku 1989 byl v Československu svržen komunismus d) narodil/a jsi se. <p>3. Podtrhni názvy období, která nelze zakreslit na tento úsek časové osy: Pravěk – Moderní doba – Starověk – Novověk – Středověk</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-3-01.2
Ilustrativní úloha 2	
<p>Seřaď dějinné úseky tak, jak za sebou následovaly:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Během 19. století v Rakousku-Uhersku zákony postupně zaručovaly větší rovnoprávnost občanů. Životní podmínky dělníků se zlepšovaly. b) V řadě států došlo ve třicátých letech 20. století k pokusu zavést místo demokracie vládu jedné politické strany a jejího vůdce – diktátora. Jedním z takových diktátorů byl A. Hitler, který hlásal nadřazenost německého národa. Povýšení německého národa nad ostatní mělo za následek velké zločiny a stálo za vypuknutím 2. světové války. Válka skončila 8. 5. 1945. Tento den je pro mnoho evropských zemí státním svátkem. c) Československo bylo pod vlivem Sovětského svazu, kde vládli komunisté. Po zkušenostech s komunisty stále více lidí toužilo po demokratickém způsobu života. Roku 1989 požadovalo odstoupení komunistů a svobodné volby tolik lidí, že se komunisté museli vzdát. Protože změna vlády proběhla bez násilí, nazýváme ji sametovou revolucí. d) Roku 1918 bylo Rakousko-Uhersko poraženo. 28. října 1918 byl založen demokratický stát Čechů a Slováků, Československo. Prezidentem byl zvolen T. G. Masaryk. 	
Poznámky k ilustrativní úloze 2	ČJS-5-3-01.4

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	3. Lidé a čas
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-3-02 Žák využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek.
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák uvede příklady nejvýznamnějších kulturních institucí ČR (archiv, knihovna, muzeum a galerie) a vzájemně je rozliší na základě artefaktů, které sbírají a uchovávají 2. žák prezentuje spolužákům poznatek z dějin, který sám v muzeu či galerii vyhledal, a vysvětlí, proč je pro něj zajímavý/důležitý 3. žák vyhledá v archivu, knihovně, muzeu, galerii odpověď na jednoduchou otázku 4. žák uvede příklady kulturních a přírodních památek ČR a příklad kulturní a přírodní památky z okolí svého bydliště a vyjádří k nim svůj vztah 5. žák vysvětlí význam konkrétní chráněné části přírody či kulturního objektu a uvede důvody pro jejich ochranu
Ilustrativní úloha	
<p>a) Vyhledej v expozici či výstavě muzea, které se nachází ve městě, kde žiješ, předmět, který tě nejvíce zaujal.</p> <p>Název předmětu: .....</p> <p>Proč tě předmět zaujal? .....</p> <p>b) Pozorně si předmět prohlédni a podobně jako muzejní pracovník se pokus předmět co nejlépe popsat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaký je tvar, velikost a barva předmětu? ..... • Z jaké doby předmět pochází a z jakého materiálu je vyroben? .... • K čemu lidem v minulosti předmět sloužil / s jakou historickou událostí je spojen? .... <p>a) Proč je podle tebe tento předmět vystaven v muzeu? ....</p> <p>b) Po splnění všech úkolů prezentuj předmět svým spolužákům.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-3-02.2

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	3. Lidé a čas
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-3-03 Žák rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák řadí správně události do skupin podle toho, zda se odehrály / odehrávají / pravděpodobně odehrají v minulosti, současnosti, nebo budoucnosti 2. žák seřadí hlavní dějinné události a období tak, jak následovaly za sebou 3. žák vysvětlí, jak se vybraný objekt v blízkosti jeho bydliště nebo v jeho kraji váže k určité historické události nebo období 4. žák vysvětlí základní historické události v regionu, ve kterém žije 5. žák charakterizuje období, ve kterém žije
Ilustrativní úloha	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vyznač na časové ose: <ol style="list-style-type: none"> a) rok svého narození; c) rok, kdy jsi začal/a chodit do základní školy; d) rok, kdy dokončíš základní školu; e) rok, ve kterém ti bude 18 let; f) současný rok. 2. Obtáhni část časové osy, která znázorňuje minulost, modře; část časové osy, která znázorňuje budoucnost, červeně; současnost označ zeleně. 3. Vyjmenuj alespoň dvě další události z tvého života, které se staly v minulosti. 4. Vyjmenuj alespoň dvě další události z tvého života, které se pravděpodobně stanou v budoucnosti. <p>Vyhledej informaci o jedné události (jakékoli), která se odehrála v naší zemi či ve světě v období tvého života, a vyznač rok, ve kterém se udála, na časovou osu.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-3-03.1

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	3. Lidé a čas
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-3-04 Žák srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifíků
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák pojmenuje rozdíly mezi ukázkami historických a současných budov 2. žák uvede příklady historických budov ze svého nejbližšího okolí 3. žák s využitím obrazového či textového materiálu porovná způsob života dříve a nyní 4. žák s využitím obrazového a textového materiálu porovná způsob obživy dříve a nyní
Ilustrativní úloha	
<p>Přečti si text o způsobu bydlení v období raného středověku.</p> <p>Budovy, které se stavěly v Evropě ve 4. a 5. století, musely plnit hlavně bezpečnostní požadavky. Pohodlí nebylo tak důležité. Pocit neustálého ohrožení vyvolával potřebu mobilního zařízení. Obydlí měla prostý a velmi primitivní charakter. Byla to dřevěná, roubená stavení, částečně z hlíny, výjimečně s kamennou podezdívkou. Velmi důležitá byla truhla, která provázela člověka po celý středověk jako základní nábytkový předmět a úložný prostor. Truhla byla vytvořená tak, aby ji bylo možné co nejrychleji přemístit. Vydlabaná z kmene stromu, pro zpevnění opásána železy.</p> <p>Podtrhni červeně vlastnosti, které musela mít evropská obydlí v raném středověku.</p> <p>Podtrhni zeleně vlastnosti obydlí, které jsou důležité pro většinu lidí dnes.</p> <p>čistá – bezpečná – s přenositelným zařízením – snadno je lze postavit – pohodlná – útulná</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-3-04.3

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	3. Lidé a čas
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-3-05 Žák objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů
Indikátory	1. žák objasní pojem všední den, státní svátek a významný den 2. žák vysvětlí, proč se slaví vybrané státní svátky a významné dny
Ilustrativní úloha	
<p>Přečti si následující text o událostech na našem území a doplň chybějící slova. Z dvojic slov vyber to, které do textu patří.</p> <p>17. 11. 1939 studenti demonstrovali proti <i>komunistickým – nacistickým</i> okupantům. V roce 1989 studenti a další občané demonstrovali proti <i>nesvobodě – drahotě</i> v <i>komunistickém – nacistickém</i> Československu. Den boje za svobodu a <i>mír – demokracii</i> – 17. listopad – nám připomíná tyto dvě události. Obě ukazují touhu lidí po životě ve společnosti, kde je chráněna <i>svoboda – pracovitost</i> všech lidí a jejich práva. Občané České republiky by měli tento den oslavovat například to, že mohou <i>svobodně – tajně</i> říkat své názory, a když jsou porušena jejich práva, mohou se bránit. Svoboda a demokracie není v současnosti <i>ideální – potřebná</i>, ale s nesvobodou v totalitním režimu za 2. světové války nebo v socialistickém Československu se to nedá srovnávat.</p> <p>Proč je 17. listopad označen jako den boje za svobodu a demokracii?</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-3-03.2

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět																					
Ročník	5.																					
Tematický okruh	4. Rozmanitost přírody																					
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-4-01 Žák objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka																					
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák rozpozná živé a neživé přírodniny 2. žák na základě pozorování vyvodí vztahy mezi živou a neživou přírodou 3. žák objasní základní podmínky pro život organismů 4. žák na základě obrazového či textového materiálu vysvětlí dopad činnosti člověka na vzhled přírody 5. žák využije výzkumné dovednosti pro zjišťování způsobu života rostlin a živočichů 																					
Ilustrativní úloha 1																						
<p>1. Přečti si článek a splň úkoly.</p> <p><i>Honzíkova cesta vlakem</i></p> <p>Honzík si sedl do kupé. Vlak se rozjel. Za okny se začaly míhat rodinné domky a jejich zahrady. Na jedné ze zahrad byly děti, které dováděly ve vodě. Na jiné zase pán okopával mrkev. Určitě mu to šlo dobře, protože půda po nedávném dešti byla ještě vlhká. Za chvíli vlak vyjel z města a kolem se objevily rozsáhlé louky a pole. Vlak uháněl, rozrážel vzduch a blízké obilí se pohybovalo ve víru vzduchu. Z obilí vyběhl zajíc a pelášil si to přes silnici. Ještě patnáct minut a objeví se sousední město, kde bude Honzík vystupovat.</p> <p><i>Vypiš čtyři neživé přírodniny.</i> _____</p> <p><i>Do kroužku dej neživé přírodniny, které nejsou výtvorem lidí.</i></p> <p><i>Červeně podtrhni živé přírodniny.</i></p> <p><i>Vypiš všechny rostliny:</i> _____</p>																						
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-4-01.1 ŘÍHA, B.: <i>Honzíkova cesta</i> . 21. vyd. Praha. Axióma, 2009. ISBN 978-80-7294-694-5. s. 14																					
Ilustrativní úloha 2																						
<p>Na základě pozorování nebo zkušenosti vyplň do tabulky ANO/NE:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>pohyb</th> <th>růst a vývoj</th> <th>dýchání</th> <th>reakce na změny</th> <th>příjem vody</th> <th>fotosyntéza</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>rostliny</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>živočichové</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Jaké máš pro svoje tvrzení důkazy?</p>			pohyb	růst a vývoj	dýchání	reakce na změny	příjem vody	fotosyntéza	rostliny							živočichové						
	pohyb	růst a vývoj	dýchání	reakce na změny	příjem vody	fotosyntéza																
rostliny																						
živočichové																						
Poznámky k ilustrativní úloze 2	ČJS-5-4-01.5																					

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	4. Rozmanitost přírody
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-4-02 Žák vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období
Indikátory	1. žák na základě obrazového materiálu popíše postavení Země ve vesmíru 2. žák za použití Telluria nebo obrázků vysvětlí střídání dne a noci a střídání čtyř ročních období 3. žák objasní rozdíly v postavení Země a Slunce v různých ročních obdobích
Ilustrativní úloha	
<p>Na základě ilustračního obrázku postavení Země vzhledem k Slunci rozhodni a vysvětlí:</p> <p>1) Jaké roční období je v mírném podnebném pásu na severní polokouli?</p> <p>A) jaro B) léto C) podzim D) zima</p> <p>2) Co zajímavého se děje na jižním pólu během celého dne?</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-4-02.3 Obrázek použit se souhlasem autorky.

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	4. Rozmanitost přírody
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-4-03 Žák zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák na základě společných znaků roztrídí dané organismy (rostliny, živočichy, houby) 2. žák na základě pozorování popíše dané rostliny, houby a živočichy ve svém regionu 3. žák na základě zkoumání vybraných organismů určí, jak jsou jednotlivé organismy přizpůsobeny k životu na souši, ve vodě, ve vzduchu 4. žák vysvětlí potravní vztahy nebo vzájemně prospěšné vztahy mezi jednotlivými organismy základních společenstev 5. žák roztrídí organismy podle jejich přirozených ekosystémů a zařadí je do potravní pyramidy či řetězce
Ilustrativní úloha	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Použij klíč pro určování rostlin a živočichů a pojmenuj vybrané organismy svého regionu. 2) Živočichy zařaď podle společných znaků do základních tříd (savci, plazi, ptáci, obojživelníci, ryby). 	
Poznámky k ilustrativní úloze	<p>ČJS-5-4-03.1</p> <p>ČJS-5-4-03.2</p>

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	4. Rozmanitost přírody
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-4-04 Žák porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák pojmenuje základní projevy života 2. žák na základě pozorování dvou různých organismů určí, jaké projevy života mají společné 3. žák určí organismus pomocí jednoduchého klíče nebo atlasu 4. žák roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků 5. žák pozoruje a zkoumá pomocí jednoduchých postupů, pomůcek a nástrojů vybraný projev života
Ilustrativní úloha	
<p>Z následujících dějů vyber projevy života:</p> <p>Let ptáka Hoření dřeva Lov kořisti Dešťové srážky Fotosyntéza Růst krystalů solí Dělení buněk Sluneční záření Klíčení semen</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-4-04.1

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	4. Rozmanitost přírody
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-4-05 Žák zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák na základě obrazové či textové opory popíše činnosti člověka podporující nebo poškozující životní prostředí 2. žák objasní, proč je nutné ohleduplné chování k přírodě a její ochrana 3. žák vyhledá a popíše problémy životního prostředí oblasti, kde žije, a porovná je s problémy z jiných oblastí
Ilustrativní úloha 1	
<p>Prostuduj si průmyslovou mapu ČR a rozhodni, na kterých místech a čím je nejvíce ohroženo životní prostředí a co ohrožuje zdraví obyvatel této oblasti. Na internetu vyhledej obrázky dokládající tvá zjištění.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-4-05.1
Ilustrativní úloha 2	
<p>Kde můžeš ve svém okolí spatřit tento symbol? Co znamená?</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>Obr. 1</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 2	<p>ČJS-5-4-05.2</p> <p>Obr. 1: [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW: < http://opencliparts.org/ ></p>

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	4. Rozmanitost přírody
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-4-06 Žák stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a u nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit
Indikátory	1. žák uvede možná rizika vyplývající ze specifických přírodních jevů 2. žák vysvětlí, které mimořádné události související se specifickými přírodními jevy hrozí v místě jeho bydliště a školy, a uvede možnosti, jak se chránit 3. žák uvede, jakou mimořádnou událost může způsobit určitý přírodní jev
Ilustrativní úloha	
<p>Spoj stejnou barvou obrázky, pojmy a charakteristiky, které k sobě patří. Uveď okolnosti, za kterých k těmto jevům dochází. Uveď, jak se proti nim můžeš chránit.</p>	
<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: flex-start;"> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 1</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 2</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Obr. 3</p> </div> </div> <p>I. Silně rotující větrný vír, který se během své existence alespoň jednou dotkne zemského povrchu. II. Přírodní katastrofa, která vzniká vylitím vody z koryta řeky nebo vodní nádrže. III. Nekonrolovaný oheň.</p> <p>a) POVODEŇ b) POŽÁR c) TORNÁDO</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze	<p>ČJS-5-4-06.1 ČJS-5-4-06.3 Obr. 1: PERKINS, Alex. [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jefferson %26 7th %288143744948%29.jpg Obr. 2: PEDNEAULT, Sylvain. [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:FirePhotography.jpg Obr. 3: [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Occluded_mesocyclone_tornado5_-_NOAA.jpg</p>

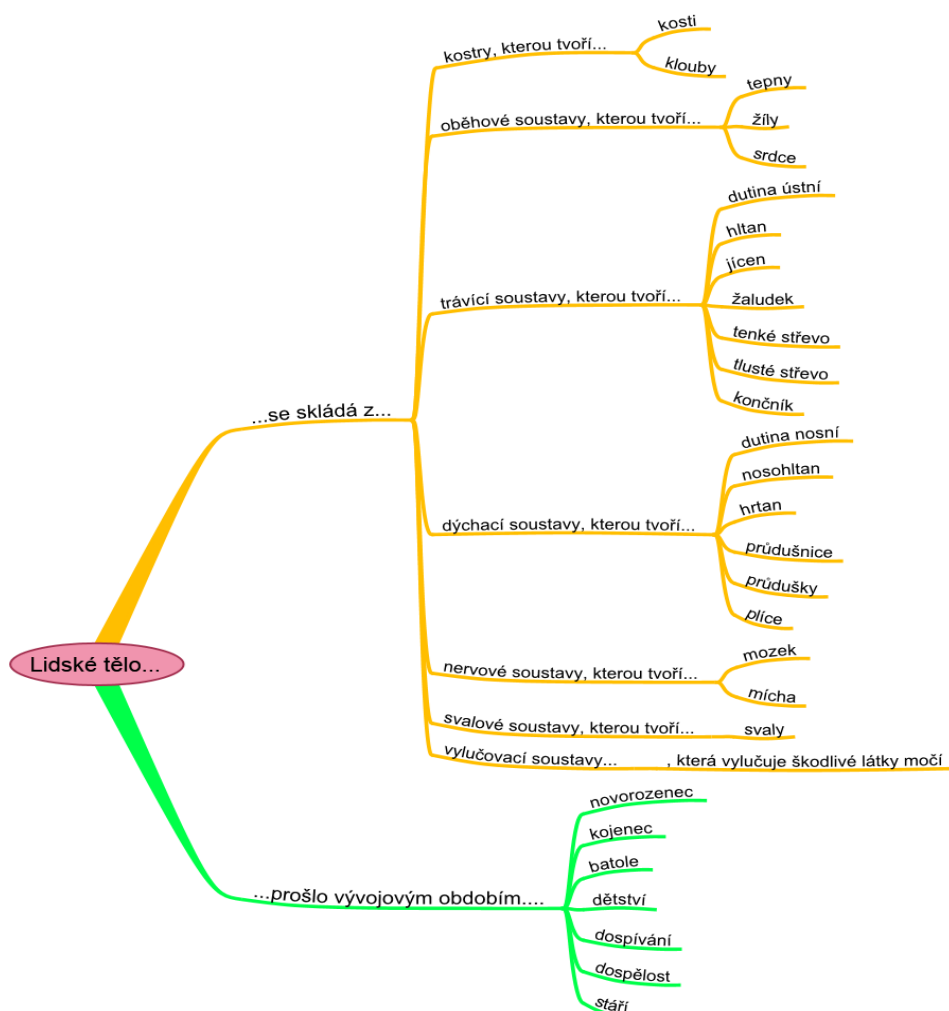
Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	4. Rozmanitost přírody
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-4-07 Žák založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák pozná a popíše některé laboratorní pomůcky 2. žák použije vybrané pracovní metody a postupy při jednoduchých pozorováních a pokusech 3. žák dodrží pracovní postup 4. žák provede stručný a přehledný záznam o pokusu a popíše výsledek pokusu 5. žák dodrží bezpečnost práce během experimentování
Ilustrativní úloha	
<p>Bramborové hrátky</p> <p>Odhadni, zda dokážeš brčkem skrz naskrz propíchnout bramboru. Svou odpověď zakroužkuj.</p> <p>ANO NE</p> <p>Svůj odhad ověř pokusem a napiš, co se skutečně stalo.</p> <p>Vyzkoušej pokus znovu, jeden konec brčka však ucpi. Dokázal/a jsi teď probodnout bramboru?</p> <p>ANO NE</p> <p>Pokus se vysvětlit pozorovaný jev.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-4-07.4

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	5. Člověk a jeho zdraví
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-5-01 Žák využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák určí a pojmenuje části lidského těla 2. žák uvede příklady orgánových soustav a vysvětlí jejich funkci 3. žák rozliší pozitivní a negativní vlivy na své vlastní zdraví a uvede příklady ze života 4. žák pojmenuje a vysvětlí některé vlivy ohrožující fungování lidského těla (nadváha, stres, neléčené nemoci, závislosti apod.)

Ilustrativní úloha

Podle myšlenkové mapy vypravuj o lidském těle.

Poznámky k ilustrativní úloze

ČJS-5-5-01.2
Myšlenková mapa použita se souhlasem autora.

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět		
Ročník	5.		
Tematický okruh	5. Člověk a jeho zdraví		
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-5-02 Žák rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození		
Indikátory	1. žák chronologicky seřadí jednotlivé etapy lidského života 2. žák určí, kterými etapami prošel, kterou právě prožívá a stručně je charakterizuje 3. žák podle slovní charakteristiky rozpozná jednotlivé etapy lidského života		
Ilustrativní úloha 1			
Kdo jsem? Z nabídky vyber správného mluvčího (batole, kojeneček, novorozenec, dospělý, předškolák, školák, nenarozené dítě, starší člověk, dospívající, člověk prožívající pubertu)			
a) „Moc se těším, až se narodím. Až uvidím svět kolem sebe a spatřím svoji maminku, kterou zatím jen cítím. Mám u ní vše, co potřebuji – bezpečí a lásku.“ b) „Ve školce mám nové kamarády. Rád si s nimi hraji i zažívám první dobrodružství.“ c) „Jsem již v důchodu. Nejraději čtu svým vnoučatům pohádky. Líbí se mi, jak poslouchají a vnímají každé mé slovo. Vždy se těším, až se s nimi potkám.“			
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-5-02.3		
Ilustrativní úloha 2			
1. Seřad' jednotlivé etapy podle toho, jak na sebe navazují: období stáří – novorozenecké období – školní období – období dospělosti – kojenecké období – dospívání – předškolní období – batolecí období – prenatální období (před narozením) 2. Vyber, která období jsi již prožil a které právě prožíváš. Řekni, které činnosti rád/a děláš? 3. Přiřaď obrázky k určitému období:			
			
Obr. 1	Obr. 2	Obr. 3	Obr. 4
Poznámky k ilustrativní úloze 2	ČJS-5-5-01.1 ČJS-5-5-01.2 Obr. 1: PROIMOS, Alex. [cit. 2013-04-25]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW: < http://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Fountain_of_Youth_%2860743200_07%29.jpg > Obr. 2: ERNEST, F. [cit. 2013-04-25]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW: < http://commons.wikimedia.org/wiki/File:HumanNewborn.JPG > Obr. 3: EVANS, Steve. [cit. 2013-04-25]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW: < http://commons.wikimedia.org/wiki/File:%22You_May_Kiss_the_Bride%22.jpg > Obr. 4: GULLIVER SCHOLLS. [cit. 2013-04-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW: < http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gulliver_academy.jpg >		

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	5. Člověk a jeho zdraví
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-5-03 Žák účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák rozliší své povinnosti a potřeby ve vztahu ke vzdělávání a zájmům 2. žák navrhne rozdělení svého času v rámci jednoho dne 3. žák zohlední při plánování oprávněné nároky osob z blízkého okolí, svůj plán zrealizuje a vyhodnotí 4. žák objasní důležitost zdravého životního stylu
Ilustrativní úloha 1	
Vytvoř svůj vlastní denní plán, zaznamenej aktivity do diáře podle času, pozoruj v průběhu celého dne jeho plnění, svá zjištění zaznamenávej a vysvětli, proč jednotlivé úkony děláš.	
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-5-03.2
Ilustrativní úloha 2	
Do kruhu označ výšečí činnosti svého všedního dne během 24 hodin. Odpovídá organizace tvého času zásadám zdravého životního stylu? Co by bylo možné dělat jinak?	
Poznámky k ilustrativní úloze 2	ČJS-5-5-03.4

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	5. Člověk a jeho zdraví
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-5-04 Žák uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák rozliší vhodné a nevhodné místo pro hru, odhalí možná rizika 2. žák navrhne vhodný způsob chování v modelových situacích ohrožujících zdraví a upozorní na rizika vyplývající z nedodržení vhodných postupů 3. žák popíše postupy svého jednání a pomoci v situaci ohrožující život 4. žák popíše danou dopravní situaci, rozpozná vhodné a nevhodné chování účastníků silničního provozu
Ilustrativní úloha 1	
<p>Po zhlédnutí ukázky konkrétní dopravní situace odpověz na následující otázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kdo všechno se podílel na dopravní situaci? • Kdo se choval bezpečně a proč? • Kdo mohl ohrozit zdraví své i ostatních – jak a proč? 	
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-5-04.4
Ilustrativní úloha 2	
<p>Ve skupině navrhní pravidla pro bezpečné chování nás všech na cyklistickém výletu.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 2	ČJS-5-5-04.4
Ilustrativní úloha 3	
<p>Na základě obrázku, textu, videoukázky apod. zhodnoť jednání jednotlivce (skupiny) při konkrétní mimořádné situaci (požár, dopravní nehoda, propadnutí na ledu apod.) a své tvrzení odůvodni.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 3	ČJS-5-5-04.2

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	5. Člověk a jeho zdraví
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-5-05 Žák předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák vyjmenuje návykové látky, které jsou legálně v prodeji (alkohol, nikotin v cigaretách, event. potraviny obsahující kofein apod.) 2. žák vysvětlí, proč kouření a pití alkoholu poškozuje zdraví a proč je třeba odmítnout i další nabízené cizí látky 3. žák uvede příklady nemocí způsobených užíváním alkoholu a drog 4. žák předvede v modelových situacích různé způsoby odmítání návykových látek
Ilustrativní úloha	
<p>Z nabídky různých nápojů vyber a podtrhni alkoholické nápoje:</p> <p>víno, ovocná šťáva, kofola, horká čokoláda, jogurtový nápoj, čaj, pivo, perlivá voda, vodka, coca-cola, rum, pomerančový džus, káva, mléko, banánový koktejl, becherovka, kakao, dětské šampaňské víno</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-5-05 -1

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	5. Člověk a jeho zdraví
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-5-06 Žák uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák vysvětlí význam pravidelných preventivních zubních prohlídek a preventivních prohlídek u praktického či dětského lékaře 2. žák uvede příklady infekčních nemocí a způsob jejich přenosu 3. žák rozliší potraviny vhodné ke každodenní konzumaci, které je zvykem označovat jako „zdravé“, a potraviny nevhodné k časté konzumaci 4. žák zdůvodní, proč by v potravě člověka mělo být hodně ovoce a zeleniny 5. žák uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky
Ilustrativní úloha	
<p>Některé potraviny do skupiny zdravých potravin nepatří. Najdi je a podtrhni. Svůj výběr zdůvodni.</p> <p>a) mrkev – paprika – ryba – dort – celozrnný chléb – fazole b) klobása – jablko – květák – rajče – špagety c) chipsy – kuřecí maso – houska s dýňovými semínky – olivový olej – banán d) vařené brambory – čočka – sladká limonáda – jogurt – rýže</p> <p>Z uvedených potravin sestav potravinovou pyramidu.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze	ČJS-5-5-06.3

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	5. Člověk a jeho zdraví
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-5-07 Žák rozpozná život ohrožující zranění, ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák rozliší lehké zranění od zranění ohrožujícího lidský život 2. žák uvede telefonní čísla pro přivolání první pomoci a dokáže se rozhodnout, v jakém případě je má užít 3. žák předvede simulovaný telefonický rozhovor – přivolání záchranné služby 4. žák z lékárničky vybere potřebný materiál k ošetření drobného poranění 5. žák v modelové situaci popíše nebo předvede ošetření drobných poranění
Ilustrativní úloha 1	
<p>1) Zakroužkuj, v jakém případě bys zavolał telefonicky záchrannou službu.</p> <p>A) Kamarád zakopl a odřel si koleno. B) Spolužák ve třídě spadl ze židle, rozbil si hlavu a nereaguje. C) Muž na koupališti skočil do vody a dlouho se nevynořuje. D) Maminka si doma zadřela třísku do prstu. E) Kamarád najednou upadl na zem, třese se a nekomunikuje. F) Sourozenec si doma špláchnul do oka neznámou tekutinu. Křičí, že ho to moc bolí. G) Vidíš prudkou srážku dvou vozidel. Po nehodě nikdo nevytlézá z vozů.</p> <p>2) Z nabídky vyber telefonní číslo záchranné služby.</p> <p>A) 155 B) 150 C) 158</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-5-07.1 ČJS-5-5-07.2
Ilustrativní úloha 2	
<p>Jaká zranění hrozí na následujících místech, jak je můžeme ošetřit a jak těmto zraněním můžeme předcházet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. na sjezdovce 2. u rybníka 3. v budově školy 	
Poznámky k ilustrativní úloze 2	ČJS-5-5-07.5

Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Ročník	5.
Tematický okruh	5. Člověk a jeho zdraví
Očekávaný výstup RVP ZV	ČJS-5-5-08 Žák uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák pojmenuje základní zásady ohleduplného chování mezi ženami a muži, děvčaty a chlapci 2. žák popíše biologické a psychické změny, které u obou pohlaví nastanou v pubertě, a jak by k nim měl přistupovat 3. žák úměrně svému věku vysvětlí bezpečné způsoby chování k druhému pohlaví (vzájemný respekt a chování dle společenských zásad, ochrana vlastního soukromí a zdraví) 4. žák v modelové situaci prokáže schopnost odmítnout chování, které mu je nepříjemné
Ilustrativní úloha 1	
<p>Pan Ivan v přeplněné tramvaji pustil sednout paní Irenu, která čeká miminko. Uveď podobné příklady slušného chování a diskutuj, kdy ses sám zachoval/a ohleduplně.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 1	ČJS-5-5-08.1 ČJS-5-5-08.2
Ilustrativní úloha 2	
<p>Vyber a označ z nabízených možností, co znamená ohleduplné chování mezi chlapci a děvčaty: Tahání za vlasy Neskákání si do řeči Posmívání Pomoc s těžkou aktovkou spolužačce nebo spolužákovi Vulgární oslovení a nadávky Půjčení pomůcek, když o to někdo slušně požádá Strkání a kopání Přednost ve dveřích Pozdrav a rozloučení Pokřik na ulici Gratulace k svátku nebo narozeninám Vzájemné urážky a ponižování Pomoc s domácím úkolem Poděkování Obtěžování</p> <p>Diskutuj o dalších možnostech vhodného a nevhodného chování mezi chlapci a děvčaty.</p>	
Poznámky k ilustrativní úloze 2	ČJS-5-5-08.1